

Назарчук М.С.

студентка,

Поліський національний університет

ПІДГОТОВКА І ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ СЛІДЧИХ ЯК СПОСІБ УСУНЕННЯ ПОМИЛОК

Результати наукових досліджень, що проводяться відомими вченими-юристами і практиками, показують, що одними з найбільш значущих чинників, які впливають на вчинення слідчих помилок, є недоліки у професійній підготовці слідчих кадрів.

Удосконалення підготовки слідчих кадрів продовжує залишатися актуальною проблемою.

Її успішне вирішення вимагає докорінного поліпшення роботи по ряду взаємопов'язаних напрямків: від раннього професійного відбору майбутніх слідчих і підготовки їх в юридичних ВНЗ до вдосконалення системи підвищення кваліфікації слідчих в процесі практичної діяльності.

Можливі шляхи подолання помилок у кримінальному провадженні ми виявляємо в роботах таких вчених, як: Р. С. Белкін, В. Д. Берназ, А. Д. Бойков, В. І. Власов, Н. Л. Гранат, Г. А. Зорін, Н. І. Клименко, А. Б. Соловйов, С. А. Шейфер та ін. Проте окремі сторони цієї проблеми до теперішнього часу залишилися недослідженими.

Метою даного дослідження є формування шляхів подолання слідчих помилок, ще на етапі підготовки майбутніх слідчих або ж за в процесі підвищення кваліфікації практикуючих слідчих.

Так, юридична спеціальність вже котрий рік підряд входить топ-5 найпопулярніших, відповідно ВНЗ щороку випускають велику кількість молодих спеціалістів [1].

Орієнтир молоді на свідомий вибір професії слідчого, працівника поліції, прокурора, судді і т.п. значною мірою визначається іміджем професій зазначених осіб. Видається актуальним, щоб перш за все з надр правоохоронних структур має йти не лише ініціатива і підтримка в створенні іміджу своїх професій, але і висвітлення

реальної роботи, необхідних знань і вмінь для того, щоб якісно виконувати завдання.

Так, вченими-юристами не раз висловлювалися пропозиції про встановлення системи відбору абітурієнтів юридичних ВНЗ і підбору кадрів правоохоронних органів на основі відповідності сформованого переліку якостей і здібностей фахівця конкретного профілю [2, с. 30]. В цьому допомогли б розроблені методики професійно-психологічного відбору абітурієнтів, які вступають на юридичні спеціальності, які б показували готовність та реальну можливість навчання, а потім і працевлаштування в правоохоронні органи.

Вважаємо, що ранній професійний відбір майбутніх слідчих передбачає активну участь в цьому кадрових служб судових і правоохоронних органів. У них є певний досвід формування резерву на висування працівників своїх структур на керівні, вищі посади.

За аналогією з цим необхідно формувати резерв з числа молоді для вступу на навчання до юридичні ВНЗ та подальшої роботи в правоохоронних органах. Для проведення цієї роботи потрібне вміле використання кадровими службами науково розроблених програм і методик виявлення осіб, які бажають працювати в правоохоронних органах і схильних за певними критеріями до подібного роду діяльності.

Наступним хочеться відмітити недоліки організації навчання в юридичних вузах, і в першу чергу – це відірваність навчання від практики. Удосконалення навчального процесу по кримінально-правовій (слідчо-криміналістичній, судово-прокурорській) спеціалізації необхідно коригувати в наступних напрямках:

1. Підвищення професійної майстерності професорсько-викладацького складу за рахунок їх інтенсивної науково-дослідницької діяльності в різних формах: вибіркових щорічних стажуваннях в якості слідчих, помічників прокурорів, прокурорів-криміналістів, заняттях приватною юридичною практикою щодо захисту і представництва учасників кримінального процесу в суді та ін.

2. Зміцнення матеріальної бази навчального процесу. Необхідно, щоб випускник юридичного вузу міг професійно працювати на комп'ютері, вправно володів навичками відеозйомки,

криміналістичною технікою, особливо допомагає в пошуку, експрес-аналізі речових доказів і слідів злочину.

3. На юридичному факультеті сучасного ВНЗ необхідні комп'ютерні аудиторії і бібліотеки, обладнані криміналістичні лабораторії (в тому числі і пересувні), полігони для огляду місця події, проведення слідчого експерименту, обшуку, перевірки показань на місці, обладнаний відповідно до чинного законодавства і сформованими традиціями судочинства зал судового засідання, архів з числа навчальних кримінальних справ.

Проте, остаточне формування молодого фахівця відбувається в процесі роботи в правоохоронних органах. Занурившись з перших же днів в значний за обсягом працю, випускник ВНЗ сприймає насамперед методи і стиль діяльності, що склалися в колективі, переймає досвід колег по роботі, особливо свого наставника, керівника.

Цей процес складний, оскільки йде інтенсивне накопичення молодим фахівцем практичних навичок. Виникають і психологічні труднощі, пов'язані з входженням в нове середовище, з необхідністю приймати самостійні рішення і нести за них персональну відповідальність. Становище ускладнюється в тих випадках, коли випускник стикається на практиці з явищами, про які при його навчанні у ВНЗ йому не було відомо, а в боротьбі нового зі старим, законного і незаконного, гуманного і антигуманного не кожен виявляється здатним протистояти складеним стереотипам відносин, проявити принциповість у відстоюванні своєї позиції, піти на конфлікт заради торжества законності і справедливості. Саме це призводить часом до того, що молодий фахівець сприймає не тільки позитивну, а й негативну практику, стає продовжувачем поганих традицій [3, с. 107].

У той же час деяким молодим фахівцям не вистачає самокритичності в оцінці своєї роботи, прагнення розібратися в справі досконально, вміння усвідомити і вчасно виправити свої помилки, які об'єктивно невиключаються на перших порах роботи. У зв'язку з цим інститут стажування молодих фахівців-слідчих під керівництвом їх досвідчених колег набуває особливої значущості в

підвищенні кваліфікації (а точніше, досягненні належної кваліфікації), слідчих в процесі їх практичної діяльності.

Звісно ж, що у всіх відомствах стажування повинна завершуватися складанням іспиту. Іспиту повинна передувати перевірка роботи стажиста авторитетною комісією, що складається з досвідчених практичних і наукових працівників.

У порядку підготовки до іспиту стажист повинен представити реферат, який свідчить про вміння осмислювати їм теоретично ті чи інші питання практики. Це служило б стимулом до вивчення літератури за фахом, вивчення та узагальнення практики.

Важливо, щоб іспит приймався публічно, в присутності всіх працівників відповідної установи, де проходив стажування випускник, щоб всі могли взяти участь в обговоренні достоїнств і недоліків молодого фахівця. Успішне складання іспиту було б формальною підставою для подання молодого фахівця до призначення на відповідну посаду.

Крім стажування молодих фахівців, широкого залучення їх до участі в розслідуванні кримінальних справ в складі слідчих груп і бригад разом з досвідченими слідчими-професіоналами, вимагають подальшого вдосконалення виправдані часом такі форми підвищення кваліфікації, як самоосвіта, виконання індивідуальних навчальних завдань, проведення навчальних семінарів, конференцій з обміну досвідом роботи та ін.

Можемо відмітити і той факт, що через фінансові труднощі в останні роки працівники судово-правоохоронних органів практично перестали випускати професійні газети і журнали, що представляється явно негативним фактором, який впливає на якість їх діяльності. Здається, що подібне рішення про оплату практичним працівникам підписки на юридичну періодику доцільно прийняти і керівництвом судово-правоохоронних органів. А в самих судово-правоохоронних установах дуже важливо мати належно укомплектовані відповідним законодавством кабінети, бібліотеки наукової та спеціальної юридичної літератури.

Таким чином, ми вважаємо, що найефективніше усунення слідчих помилок є не їх виправлення, а недопущення до них. Запропоновані в дослідженні шляхи подолання слідчих помилок на перший погляд

можуть здатися простими, проте, навіть їх реалізація дозволить підвищити і якість роботи слідчих органів і сам престиж професії і звання.

Список використаних джерел:

1. Які найпопулярніші спеціальності серед вступників. Рейтинг Міносвіти. BBCNews. Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-57932905> (дата звернення: 17.09.2021).
2. Любавин А.А. О некоторых негативных факторах в подготовке следственных кадров и путях ее совершенствования. Проблемы повышения уровня подготовки специалистов для работы в органах предварительного следствия. Л.–Уфа, 1991. 76 с.
3. Мілорадова Н.Е. Проблемні питання професійного розвитку слідчих органів досудового розслідування національної поліції України. *Право і безпека*. 2019. № 1(72). С. 104–110.